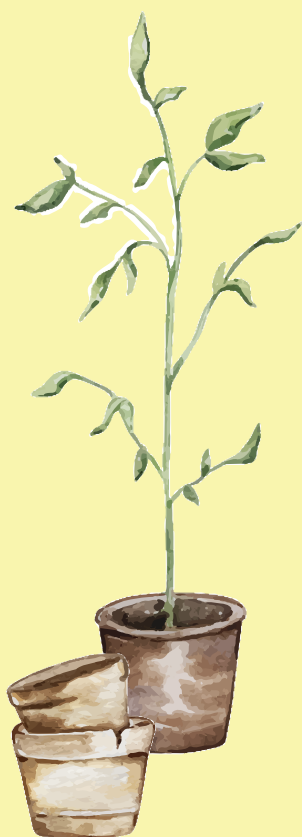

הרשת הירוקה
الشبكة الخضراء
שינוי.דרך.חינוך

נשתול וניטע יחד בהנאה

עלון מידע למ"ו בשבט

גננות יקרות

לקראת ט"ו בשבט קיבצנו עבורכן מידע ורעיונות
לפעילויות בגן יחד עם הילדים והילדות. כך ילמדו
על חשיבותם של העצים לסביבה, לבעלי החיים ולאדם;
והכי חשוב – כך נעורר בהם זיקה לטבע ולסביבה,
נפתח בהם את הסקרנות ואת מיומנות שאילת ה
שאלות, ונעורר בהם התפעלות מיופי הבריאה
ומהעולם הקסום הסובב אותנו.

באהבה,
הרשת הירוקה

"אם אזכה אוכל מפירות נטיעותיי ואם לאו - יאכלו בניי"

מדרש תנחומא, פרשת קדושים

על חשיבות העצים

העצים חשובים לנו מאוד ואנו מפיקים מהם תועלות רבות

עצים גדולים מגינים וחוסמים
מפני רוחות עזות

מטהרים את האוויר וסופחים
ממנו חומרים רעילים ואבק

מספקים צל וקרירות - הטמפרטורה
מתחת לעץ נמוכה ב-4-5 מעלות
מהסביבה

מייצרים את החמצן
שאנחנו נושמים

מצמיחים פירות
למאכל

סופחים מהאוויר
פחמן דו חמצני

מפחיתים רעש בסביבה

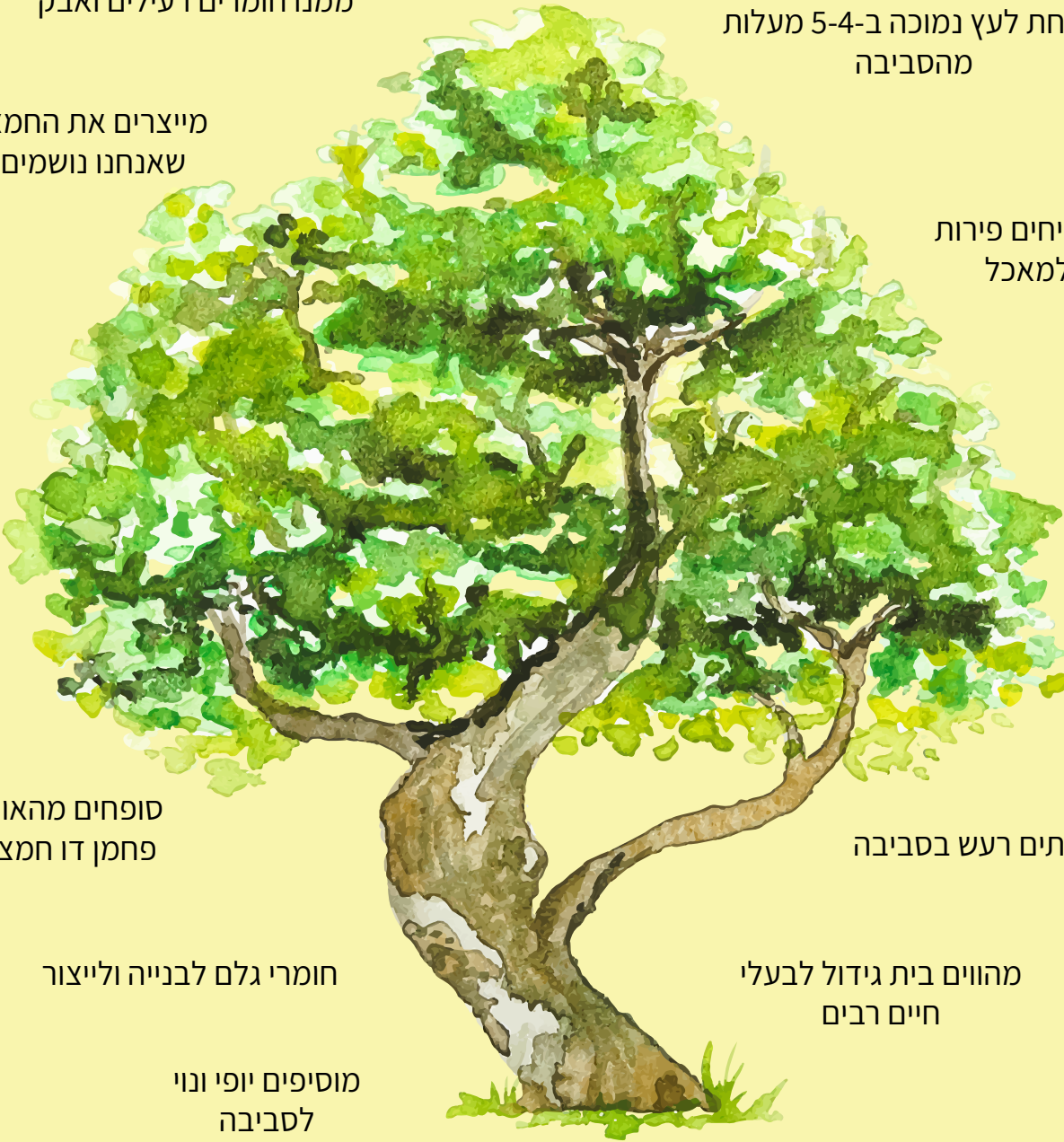
חומרי גלם לבנייה ולייצור

מהווים בית גידול לבעלי
חיים רבים

מוסיפים יופי ונוי
לסביבה

מהווים מקום לבילוי, למשחק
ולהנאה

שורשי העצים שומרים על האדמה מפני
סחף בעת גשמים ושטפונות

עת למטעת אילנות

מדריך הרשת הירוקה לשתילת עצים

נחפור בור גדול ועמוק פי שניים מהמיכל של השתיל

3

נמקם את השתילים במרווח של 4 מטרים זה מזה

2

נבחר מגוון של עצים מקומיים מצמחי ארץ ישראל

1

נתמוך את העץ עם תמוכה אחת או שתיים

6

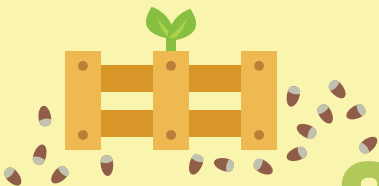
נוציא את השתיל בזהירות מהכלי שלו ונניח בבור

5

נערבב קומפוסט בערימת האדמה שהוצאנו מהבור

4

נחפור גומה מסביב לשתיל ונתחום אותה באבנים, לבנים או גדר נמוכה

9

נשקה את העץ לרוויה. בימים הראשונים נשקה מדי יום ואח"כ נתחיל לרווח

8

נמלא את הבור באדמה המעורבבת עם הקומפוסט ונכסה את השורשים

7

הידעתם?

עץ אחד יכול לספוג טון אחד של פחמן דו חמצני בשנה
עץ יכול לבלום רעשים ולהפחית את עוצמתם
עץ אחד יכול לשמש בית לעשרות ציפורים, חרקים
וחיות אחרות

- עץ ארצישראלי מקומי צורך פחות מים מעץ שאינו מקומי
- בימי הקיץ העץ מוריד את הטמפרטורה בסביבתו ב-4 מעלות
- עץ מנקה את המזהמים מהאוויר במרחק של עד 100 מטר מסביבו

הצעות לפעילויות בגן

[קראו כאן](#) איך ילדי גן דרור מקיבוץ ניצנים הצילו את הדולב "שלהם"

יצירה

הכנת קולאז' מחומרי טבע, ציור על עלים.

מיחוי גזע: נניח דף על הגזע ועם צבעים נעבור על הגזע - כפי שעושים במיחוי עלים

הכנת דגמי עצים מעיסת נייר.

הכנת כלים מעלים: עלי פיקוס גדולים כצלחות, קליפת חצי תפוז / אשכולית ריקה ככוס או קערה.

הכנת צבעים מן הטבע: יוצאים ומלקטים פרחים ועלים, ניתן גם ללקט במקרר ובמזווה (גזר, סלק, בצל, כרוב סגול...) מרתיחים כל סוג בסיר עם מים על הגז למשך 10 דקות. ככל שנשים יותר צמחים, נקבל צבע יותר מרוכז וככל שנרתיח יותר, נקבל גוון צבע יותר חזק. מוזגים לכוס ומשאירים ללילה. מסננים את המים ושומרים בבקבוקונים או מבחנות. ניתן לצייר בעזרת מכחול כמו עם צבעי מים.

גרפיטי עצים: עוטפים קיר עד גובה הילדים בניירות טיוטה (בצד הלבן). שמים על הרצפה קופסאות טושים. נותנים לכל ילד חופש לצייר את עצמו או את חבריו כעץ.

הכנת עציץ מקליפת פרי הדר: ניתן להטמין בעציץ עגבניית שרי חתוכה וממנו ייתפתח לנו שתיל עגבניה לתפארת.

היכרות ופליאה

- **להרגיש עץ:** מישוש, הרחה, טעם, הקשבה.
- **לראות עץ:** לשכב תחתיו, להתבונן בשקט ואחר כך לשתף מה ראינו והרגשנו.
- **תצפית על העצים בסביבה:** נצא לחורשה קרובה או לסייר בשכונה להכיר את העצים הצומחים בסביבת הגן. נחפש את העץ הגבוה ביותר, הנמוך ביותר, עץ עם גזע יחיד, עץ עם גזע מפוצל, עץ עם הנוף הכי הגדול, העלים הכי גדולים, עץ עם גזע עקום, עץ נשיר ללא עלים, עץ ירוק עד עם עלים ועוד.
- **מהם חלקי העץ:** להכין פינת טבע בנושא עצים ובה תערוכה של חלקי עץ שונים, פוסטר של חלקי העץ עשוי מחומרים טבעיים שאספנו בטיולים (קליפת עץ לגזע, ענפים ועלים..).
- **חידוני עצים בחוץ:** בטיולים שלנו ניתן שמות לעצים מוכרים (הדר, אקליפטוס וכד'), ולחלקי עץ שונים.
- **עץ המשאלות:** נבחר עץ ונהפוך אותו לעץ המשאלות. כל ילד כותב או מצייר על פתק בקשה או משאלה, מגלגל, קושר בחוט צמר ותולה על העץ. אחרי ט"ו בשבט אפשר לאסוף את המשאלות ולשמור אותם בתיבת משאלות מיוחדת.
- **ברכות לעץ:** נעמוד מסביב העץ ונאמר לו תודה: תודה על הפרי, על הצל, על היופי שלו. נאחל לו ברכה או נשיר שיר.
- **טיפול בעץ:** הברשת גזע העץ עם מכחול מסייעת להסרת תאים מתים מעודדת צמיחה והתחדשות. יצירת גומה סביב העץ ולמלא מים להשקיה איטית, גיזום ענפים שיוצאים סמוך לבסיס הגזע ("חזירים"), פיזור קומפוסט וחיפוי בעלים יבשים סביב העץ. החיפוי מצמצם אידוי ומצמצם נביטה של צמחים סביב העץ, הכנת שילוט לעץ.

חקר

מדידות: אפשר למדוד את היקף הגזע של העץ, להשוות בין היקפי עצים שונים ולמצוא את העץ העבה ביותר בסביבה. בחורשה אפשר להשוות בין היקפי עצים מאותו סוג. אפשר להעלות ביחד השערות למה עץ אחד עבה יותר מהשני?

נחפש בעלי חיים: נסתכל על קליפת הגזע בעזרת זכוכית מגדלת ונחפש יצורים חיים או סימנים להם: מי חי בסדקים שבקליפה? מי חי על גבי הקליפה? מי חי בין עלי השלכת שעל האדמה?

למידה: בטיול נאסוף כמה פרחים ונתבונן בהם בעזרת זכוכית מגדלת. נכיר את חלקי הפרח - עלי כותרת, אבקנים, צלקת ושחלה. (לגננת: האבקנים הם איבר הרבייה הזכרי, הם מכילים את גרגרי האבקה. הצלקת היא איבר הרבייה הנקבי. הקצה שלה דביק ומוכן לקלוט את גרגרי האבקה מהאבקנים. בשחלה מתפתח הפרי).

עוד רעיונות

סדר ט"ו בשבט - זו מסורת מקסימה של ישיבה בחברותא, טעימה והרחה של פירות והזדמנות לדבר על מגוון העצים והצמחים. הנה [הצעה לסדר שכתבנו](#) במיוחד עבור גני הילדים.

אירוע קהילתי - אפשר לארגן אירוע של תרומה לקהילה. לדוגמה לפתוח מחוץ לגן דוכן של מיץ תפוזים סחוט טרי. כל ילד מביא כמה תפוזים ומסחטה וכולם סוחטים. אפשר גם להכין מיחמים עם תה צמחים מגינת הגן (נענע, לימונית) ולהציע לעוברים והשבים.

הזמנת ההורים ודור הסבים והסבתות לספר על העץ האהוב עליהם ומה הם נהגו לעשות איתו.

עץ המחמאות

הכנת מגדיר עצים הנמצאים בסביבת הגן / בחצר הגן. לכל עץ נכין "תעודת זהות" עם תמונה וכמה פרטים מעניינים.

עץ אחד והרבה אורחים

סיפור ופעילויות המשך

המציגות את העץ כמערכת אקולוגית שלמה

העץ. "כך כולם חושבים שאני קליפה ולא תופסים אותי".

"טק טק טק טק", נשמע פתאום טרטור, כמו תיפוף תוף מהיר.

"מי זה מתופף?" התפלא נריה.

"זה אני, הנקר! אני ציפור עם מקור חזק וחד כמו סכין. אני מנקרת בגזע העץ, חופרת ומכינה לי מחילה עמוקה שבקצה יש חדר מיוחד, קן מרופד בנסורת, בשבבים שאני מנקרת בגזע. טוב לי להיות אורחת של העץ!"

נריה בדק את פתח המחילה בגזע, גם שמע את ציוץ הגוזלים בקן. עוד הוא מתרגש, וציוץ נוסף נשמע. היה זה ציוץ של שחרור, ציפור שחורה גדולה. "גם לי נעים להתארח בעץ. את הקן שלי אני בונה בין הענפים. העלים מסתירים את הקן, כך החתול לא מגלה אותו!"

"יו!" התלהב נריה, "כמה הרבה אורחים!"

"וזה עוד לא הכל!" אמר העץ, "הנה, אל הפרחים שלי באים..."

"אני רואה! אני יודע!", קרא נריה והצביע על הפרפרים והדבורים שבאו לבקר את הפרחים של העץ.

נריה ראה את כל האורחים של העץ והוסיף: "בעצם גם אני אורח שלך, עץ! אני אוהב לטפס עליך, לשבת בצל שלך ולאכול את הפירות שלך!"

העץ רשרש בעלים שלו ואמר: "אתה רואה נריה, בכלל לא משעמם לי, יש לי המון אורחים והרבה חברים. כולם אוהבים אותי, ואני העץ, אוהב את כולם, גם אותך!"

"גם אני אוהב אותך, עץ!" אמר נריה. וחיבק את העץ.

עץ אחד והרבה אורחים, מאת בת דורה ועמוס בר:

בראש גבעה עומד עץ גדול וענף. יום אחד בא נריה אל העץ ואמר: "איזה מסכן העץ הזה, אין לו חברים. הוא עומד בודד על ראש הגבעה ועצוב לו לבד..."

פתאום שמע נריה קול, שמעולם לא שמע. כמו רחש של עלים: "מי אמר לך שאני עצוב? מי סיפר לך שאני בודד?"

נבהל נריה וקרא: "מי מדבר כאן? אני לא רואה אף אחד!"

"זה אני העץ, מדבר אליך," אמר העץ בקול של עלים.

"אז למה לא אמרת זאת קודם?" נרגע נריה והמשיך, "אבל אתה כן עץ בודד, אין כאן, על ידך, אפילו שיח או עץ קטן!"

"נכון" ענה העץ, "אבל יש לי המון אורחים..."

"אני לא רואה כאן אפילו חצי אורח..." קטע נריה את העץ המדבר.

"בוא, תתקרב, ואני אערוך לך היכרות עם החברים והאורחים שלי."

נריה התקרב אל העץ והעץ אמר לו: "נתחיל מלמטה. תכיר את האורחים של המסתתרים בין השורשים, בתוך האדמה".

נריה התכופף והתפלא – באמת, בין שורשי העץ היה קן של נמלים. הנמלים יצאו ונכנסו מפתח הקן. הן היו עסוקות מאוד, אך נמלה אחת קראה בקול של נמלים: "טוב לנו ובטוח. השורשים של העץ שומרים ומגנים על המחילות של הקן שלנו". נריה רצה לשאול עוד משהו, אך הנמלה העסוקה מיהרה לעבודתה, להביא זרעים טעימים לקן.

חיפושית שחורה הופיעה ואמרה: "גם המחילה שלי מתחת לעץ. כאן קריר ונעים בשעות החום!" ונעלמה בתוך האדמה שמתחת לעץ.

"ואני גרה על גזע העץ", נשמע קול מהגזע. היה זה הקול של שממית העצים, לטאה בצבע קליפת

פעילות סביב הסיפור:

א. לספר את הסיפור בישיבה תחת עץ בחצר או בטיול ואז לצאת ולראות מי בא לבקר את העץ. אפשר גם להמחזז את הסיפור עם הילדים.

ב. להכין את הדמויות של בעלי החיים* המופיעים בסיפור: אפשר לגזור תמונה ולהדביק על קרטון, ליצור בובות משאריות בדים וכל רעיון שעולה. במהלך הסיפור, בכל פעם שמוזכר בעל חיים המגיע לבקר את העץ, אחד הילדים תולה את הדמות במקום המתאים על העץ. אפשר גם לקחת ענף גדול אל תוך הגן ועליו לתלות את הדמויות מהסיפור.

ג. להכין לוח עם ציור של עץ ובעלי חיים שונים לצידו, ובכל פעם שהילדים רואים חברים המגיעים לבקר בעצים שבחוץ - ישימו את הציורים המתאימים על העץ שעל הלוח בגן.

*האורחים המופיעים בסיפור:

נמלה, חיפושית, שממית עצים, נקר, שחרור, דבורים, פרפרים.

אפשר להוסיף חברים נוספים, לדוגמה: שלשולים מתחבאים בין העלים, חילזון מטפס באיטיות על גזע העץ. חולד חופר מחילות מסביב ומאוויר את האדמה.

דף פעילות "העץ שלי"

זוהי פעילות מתמשכת, שבה כל ילד בגן בוחר עץ שהוא אוהב - בחצר הגן, הבית או בשכונה, ולומד עליו בעזרת ההורים.

- הילדים בעזרת ההורים ממלאים את דף העבודה.
- במפגשי הבוקר הילדים מציגים את העצים שהם בחרו.
- מדפי העבודה יוצרים חוברת של העצים האהובים על הילדים.
- אפשר לטייל אל העצים שבחרו ילדי הגן.

דף עבודה לכל ילד.ה לבית בעמוד הבא:

העץ שלי

שם הילד.ה: _____

שם העץ שבחרתי: _____

תמונה של הילד.ה והעץ

כמה פרטים על העץ:

_____ האם הוא עץ העומד בשלכת או ירוק עד?

_____ איך נראים הפרחים של העץ?

_____ איך נראים הפירות של העץ?

האם יש "חברים" (בעלי חיים שונים) הבאים לבקר את העץ או חיים עליו ובסביבתו?

מה אני אוהב בעץ שלי?

האם יש לך סיפור מעניין לספר על העץ?

